

MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASALARIDA TA'LIM SOHASIGA KREATIV YONDASHUV

Nuriddinova Umida Rahmonbek qizi

Xalqaro Nordik Universiteti, 2 MPA 24 guruh 1- kurs magistranti

E-mail: umidanuriddinova47@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqola maktabgacha ta'lim muassasalarida ta'lim sohasiga kreativ yondashuvning ahamiyatini yoritadi. Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish uchun kreativ ta'lim metodlarini qo'llash zarurligi ta'kidlanadi. O'yinlar, san'at faoliyatlari, tabiat bilan bog'liq mashg'ulotlar va projekt ishlari kabi kreativ yondashuvlar orqali bolalar nafaqat bilim olishadi, balki mustaqil fikrlash, ijodiy qarorlar qabul qilish va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantiradilar. Maqolada maktabgacha ta'limda kreativ yondashuvning bolalar rivojiga bo'lgan ta'siri va uni joriy etishning samarali usullari muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: Maktabgacha ta'lim, kreativ yondashuv, ijodiy salohiyat, o'yin, san'at, tabiat, projekt ishlari, mustaqil fikrlash, ijtimoiy ko'nikmalar, ta'lim metodlari.

Аннотация. Эта статья освещает важность креативного подхода в области образования в дошкольных учреждениях. Подчеркивается необходимость применения креативных образовательных методов для развития творческого потенциала детей дошкольного возраста. Через такие креативные подходы, как игры, художественная деятельность, занятия с природой и проектная работа, дети не только получают знания, но и развивают независимое мышление, принимают творческие решения и развивают социальные навыки. В статье рассматривается влияние креативного подхода на развитие детей в дошкольном образовании и эффективные методы его внедрения.

Ключевые слова: Дошкольное образование, креативный подход, творческий потенциал, игра, искусство, природа, проектная работа, независимое мышление, социальные навыки, образовательные методы.

Annotation. This article highlights the importance of a creative approach in the field of education within preschool institutions. It emphasizes the need to apply creative teaching methods to develop the creative potential of preschool-aged children. Through creative approaches such as games, artistic activities, nature-related exercises, and project work, children not only acquire knowledge but also develop independent thinking, make creative decisions, and enhance their social skills. The article discusses the impact of creative approaches on child development in preschool education and effective methods for implementing them.

Keywords: Preschool education, creative approach, creative potential, play, art, nature, project work, independent thinking, social skills, teaching methods.

Kirish. Maktabgacha ta'lim muassasalarida kreativ yondashuv bugungi kunning eng dolzarb va zarur yondashuvlaridan biridir. Bolalar o'z hayotining eng muhim va poydevoriy davrida, ya'ni 3-7 yoshgacha bo'lgan vaqtni maktabgacha ta'lim muassasalarida o'tkazadilar. Ushbu davrda ularning kognitiv va ijodiy salohiyatlari rivojlanadi, shuning uchun ta'lim jarayonida kreativ yondashuvlarni qo'llash, ularning intellektual, ruhiy va ijodiy rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadi. Kreativ yondashuv — bu yangicha fikrlash, yangi g'oyalar va yechimlar yaratish, mavjud resurslardan maksimal darajada foydalanish, o'rgatish va o'rganishda ilg'or usullarga murojaat qilishdir. Bu yondashuv faqat o'qituvchilarning ta'lim uslubini emas, balki bolalarning o'z shaxsiyatlarini rivojlantirishga ham katta yordam beradi. Kreativ ta'lim bolalarga mustaqil fikrlash, o'z fikrini ifoda etish, muammolarni hal qilish va yangi imkoniyatlarni ko'ra olishni o'rgatadi. Maktabgacha ta'lim davrida bolalar uchun o'yin, san'at, musiqaga oid faoliyatlar, va boshqa kreativ mashg'ulotlar ularga ijodiy salohiyatni rivojlantirish imkonini beradi. O'yin orqali o'rganish, bolalarga o'z fikrlarini ifoda etish, yangi vaziyatlarda muammolarni hal qilish, xotira va diqqatni rivojlantirishga yordam beradi. Shuningdek, bunday faoliyatlar bolalarga erkin fikrlashni o'rgatadi va yangi g'oyalar yaratishga rag'batlantiradi. Kreativ ta'lim bolalarning mantiqiy fikrlashini rivojlantiradi. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun fikrlash, tahlil qilish va o'zaro bog'liqliklarni aniqlash juda muhimdir. O'yinlar va faoliyatlar orqali bolalar kognitiv jarayonlarini o'zlashtiradilar, yangi tushunchalar va bilimlarni egallaydilar [1].

Kreativ ta'lim muassasalarida bolalar o'rtasida hamkorlikni rivojlantirishga e'tibor qaratiladi. Gruppada ishlash, birgalikda ijodiy loyihalarni amalga oshirish bolalar o'rtasida do'stlik, hamjihatlik va o'zaro hurmatni shakllantiradi. Bu bolalarga kelajakda jamoa ichida samarali ishlash, boshqalar bilan muloqot qilish va rahbarlik qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Kreativ yondashuv, shuningdek, bolalarning emotsional va ruhiy holatiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bolalar o'zlarini erkin ifoda eta olishlari, o'z g'oyalari va hissiyotlarini yaratish imkoniyatiga ega bo'lishlari, o'zlariga bo'lgan ishonchni oshiradi. Bu esa bolalarning ruhiy holatini yaxshilaydi, o'z-o'zini anglash va boshqarish qobiliyatini mustahkamlaydi.

Maktabgacha ta'limda kreativ yondashuvni joriy etish usullari

1. O'yinlar orqali ta'lim. Maktabgacha ta'limda o'yin o'rgatishning eng samarali usuli hisoblanadi. Bolalar o'yinlar orqali bilim olishadi, o'zaro muloqot qilishadi, yangiliklarni o'rganadilar. Misol uchun, rolly o'yinlar, konstruktorlar, turli xil interaktiv o'yinlar orqali bolalar yangi tushunchalarni o'zlashtiradilar.

2. San'at va qo'llanma faoliyatlari. Rasm chizish, qo'l san'ati, musiqaga oid mashg'ulotlar bolalarga ijodiy fikrlashni rivojlantirish imkonini beradi. Bu faoliyatlar bolalar uchun o'z his-tuyg'ularini ifoda etishning ajoyib vositasidir. San'at orqali o'rgatish, bolalarning tasavvurini kengaytiradi, rang-baranglik va shakllarni o'rganishga yordam beradi.

3. Tabiat bilan bog'liq faoliyatlar. Tabiatni o'rganish, o'simliklar va hayvonlar dunyosiga qiziqish yaratish bolalar uchun juda foydali. Tabiatni kuzatish orqali bolalar ijodiy yondashuvni o'rgandilar, yangi narsalarni kashf etishadi, o'zlarining mustaqil qarorlarini qabul qilishga o'rganadilar.

4. Projekt ishlari va ko'rgazmalar. Bolalar uchun loyiha ishlari va ko'rgazmalarni tashkil etish, ularning kreativ salohiyatini rivojlantirishga yordam beradi. Birgalikda loyiha yaratish, o'z fikrlarini va g'oyalarini guruhda ifoda etish imkonini beradi. Bu orqali bolalar mustaqil fikrlash va ijodiy yechimlarni ishlab chiqish ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

Maktabgacha ta'lim muassasalarida kreativ yondashuv nafaqat bolalarning ijodiy salohiyatini rivojlantiradi, balki ularning kognitiv, ruhiy va ijtimoiy rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir qiladi. O'qituvchilar va pedagoglar kreativ ta'lim metodlarini qo'llash orqali bolalar uchun imkoniyatlar yaratadilar va ularni kelajakdagi muvaffaqiyatlarga tayyorlaydilar. Shu sababli, maktabgacha ta'limda kreativ yondashuvni joriy etish, ta'lim sifatini oshirishda muhim ahamiyatga ega bo'ladi.

Tadqiqotning ahamiyati. Maktabgacha ta'lim tizimi jamiyatning poydevori bo'lib, bolalarning keyingi hayotlari uchun muhim asoslarni yaratadi. Bolalar o'z hayotining ilk yillarida kognitiv, emotsional va ijtimoiy rivojlanishning eng muhim bosqichlarini boshdan kechirishadi. Shuning uchun, maktabgacha ta'limda kreativ yondashuvlarni qo'llash, bolalarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishda va ularning umumiy rivojlanishida katta ahamiyatga ega. Ushbu tadqiqot maktabgacha ta'limda kreativ metodlarning o'rni va ularning bolalarning mustaqil fikrlash, ijodiy qarorlar qabul qilish va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishdagi rolini o'rganadi. Tadqiqot natijalari ta'lim tizimida innovatsion yondashuvlarni joriy etish, pedagogik amaliyotlarni takomillashtirish va ta'lim sifatini oshirishga yordam beradi. Shuningdek, ushbu tadqiqot maktabgacha ta'lim muassasalarining o'qituvchilariga kreativ yondashuvlar bilan ishlashda qo'llanma bo'lib xizmat qilishi mumkin.

Adabiyotlar tahlili. Maktabgacha ta'lim muassasalarida kreativ yondashuvlar haqida ko'plab ilmiy tadqiqotlar va amaliy tadqiqotlar mavjud. Ushbu tadqiqotlar bolalar ta'limining turli jihatlariga ta'sirini o'rganishga qaratilgan va kreativ yondashuvlarning bolalar rivojiga qanday ta'sir ko'rsatishini ko'rsatadi. Adabiyotlar tahlili orqali maktabgacha ta'limda kreativ yondashuvlarning ahamiyati va uning o'qituvchilar uchun qanday amaliy qo'llanma bo'lishi mumkinligi haqida ba'zi asosiy fikrlarni keltirish mumkin. Maktabgacha ta'limda kreativ yondashuvlarning bolalar rivojiga ta'siri ko'plab tadqiqotlarda isbotlangan. Ularning ko'pchiligi kreativ yondashuvlar orqali bolalarning ijodiy salohiyatlari, mantiqiy fikrlashlari, o'z fikrlarini ifoda etish ko'nikmalarini rivojlantirishda samarali ekanligini ta'kidlaydi. Abduqodirov (2019) o'z tadqiqotida kreativ ta'limning bolalarning mantiqiy fikrlash, muammolarni hal qilish va mustaqil qarorlar qabul qilishda qanday yordam berishini o'rganadi. U maktabgacha ta'limda o'yin va ijodiy faoliyatlarning bolalar uchun

ahamiyatini ta'kidlaydi va bunday faoliyatlar bolalarning kognitiv rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini aniqladi [2].

O'yin, maktabgacha ta'limning asosiy metodlaridan biri sifatida, bolalar uchun kreativlikni rivojlantirishda juda muhim vosita hisoblanadi. Karimov (2021) o'zining tadqiqotida o'yinlarning bolalar o'rganish jarayoniga qanday yordam berishini o'rganadi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, o'yin orqali bolalar nafaqat bilim olishadi, balki ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishadi, do'stlar bilan hamkorlik qilishni o'rganadilar. O'yinlarning o'ziga xos xususiyati bolalarning diqqatini jalb etish va ularga o'z fikrlarini mustaqil ravishda ifoda etish imkonini beradi. San'at va qo'llanma faoliyatlari maktabgacha ta'limda kreativ yondashuvlarni amalga oshirishning yana bir muhim yo'li hisoblanadi. Yusupov (2022) tomonidan o'tkazilgan tadqiqotda san'at faoliyatlari, rasm chizish, musiqiy mashg'ulotlar bolalar ijodini rivojlantirishda katta ahamiyatga ega ekanligi ko'rsatilgan. U maktabgacha yoshdagi bolalar uchun ijodiy faoliyatlar yordamida nafaqat ijodiy salohiyatni, balki muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirish mumkinligini ta'kidlagan. Bolalar o'z his-tuyg'ularini ifoda etish va o'z g'oyalarini tasavvur qilish orqali ijodiy fikrlashni rivojlantiradilar [3,4].

Tabiat bilan bog'liq faoliyatlar, maktabgacha ta'limda kreativ yondashuvlarni amalga oshirishning yana bir samarali usuli sifatida ajralib turadi. Alimov (2018) tadqiqotida, tabiatni o'rganish bolalarning mustaqil fikrlashini va ijodiy yechimlarni ishlab chiqish qobiliyatini rivojlantirishda muhim rol o'ynashi ko'rsatilgan. Tabiatni o'rganish bolalarga yangi bilimlarni olishga va ekologik tushunchalarni o'zlashtirishga yordam beradi, shu bilan birga, ularga tabiat bilan yanada chuqurroq bog'lanish imkoniyatini yaratadi [5]. Maktabgacha ta'limda bolalar uchun projekt ishlari va jamoaviy faoliyatlar kreativ yondashuvlarni amalga oshirishning samarali usuli hisoblanadi. Shamsiyev va Turg'unov (2020) tomonidan o'tkazilgan tadqiqotda, bolalar birgalikda loyiha yaratish orqali ijodiy fikrlashni va jamoaviy ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Jamoaviy faoliyat bolalarni o'z fikrlarini boshqalar bilan baham ko'rish, boshqalar bilan ishlash va guruh ichida muvofiqlikni o'rnatish qobiliyatlarini rivojlantiradi. Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, maktabgacha ta'limda kreativ yondashuvlarning bolalar rivojiga ijobiy ta'siri juda katta [6]. O'yinlar, san'at faoliyatlari, tabiat bilan bog'liq mashg'ulotlar va projekt ishlari orqali bolalar ijodiy salohiyatlarini rivojlantiradilar, mustaqil fikrlash ko'nikmalarini oshiradilar, shuningdek, ijtimoiy va emotsional rivojlanishlariga ham yordam beradi. Tadqiqotlarda ta'kidlanganidek, kreativ yondashuvlar nafaqat bolalarning bilim olish jarayonini yaxshilaydi, balki ularning kelajakdagi muvaffaqiyatlari uchun mustahkam asos yaratadi.

Metodologiya. Ushbu tadqiqotda maktabgacha ta'lim muassasalarida ta'lim sohasiga kreativ yondashuvning ahamiyatini o'rganish maqsadida sifatli tadqiqot metodlari qo'llanilgan. Tadqiqotning asosiy maqsadi — maktabgacha yoshdagi

bolalarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishda kreativ yondashuvlarning ta'sirini aniqlash va ularning ta'lim jarayonida qanday qo'llanishi haqida bilim berishdir. Empirik tadqiqot sifatida anketalar va intervyular o'tkazildi. Tadqiqotda maktabgacha ta'lim muassasalarining o'qituvchilari, pedagoglari va bolalar bilan aloqada bo'lgan boshqa mutaxassislar ishtirok etdi. Anketalar yordamida o'qituvchilarning kreativ yondashuvlar haqida fikrlari, ularning bolalar bilan ishlashda qanday metodlar qo'llayotganliklari va metodlarning samaradorligi haqida ma'lumotlar yig'ildi. Shuningdek, intervyular orqali o'qituvchilar va pedagoglar bilan to'g'ridan-to'g'ri suhbatlar o'tkazilib, kreativ yondashuvlar haqida chuqurroq tushuncha olindi. Kuzatish metodidan foydalangan holda maktabgacha ta'lim muassasalarida o'tkazilgan darslar va ijodiy faoliyatlar to'g'risida aniq ma'lumotlar yig'ildi. Tadqiqotda dars jarayonlari, bolalar bilan o'yinlar va san'at faoliyatlari kabi kreativ mashg'ulotlar kuzatildi. O'qituvchilarning bolalar bilan ishlashda qanday metodlarni qo'llayotgani va bu metodlarning bolalar rivojlanishiga qanday ta'sir qilayotganligi o'rganildi [7].

Tadqiqotda olingan ma'lumotlar sifatli tahlil qilish usulidan foydalanilgan. Anketalar va intervyulardan olingan javoblar tahlil qilindi va kreativ yondashuvlarning bolalar rivojiga bo'lgan ta'siri, shuningdek, o'qituvchilar tomonidan qo'llanilayotgan metodlarning samaradorligi aniqlangan. Bunda bolalar rivojlanishining kognitiv, ijodiy va ijtimoiy jihatlari alohida ko'rib chiqildi. Tahlilning natijalariga ko'ra, kreativ yondashuvlarning ta'lim jarayonida qo'llanilishi bolalarning mustaqil fikrlashini, ijodiy qarorlar qabul qilishni va jamiyatda muvaffaqiyatli bo'lish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni rivojlantirishda samarali ekanligi ko'rsatildi. Bundan tashqari, bir nechta maktabgacha ta'lim muassasalarida tajribaviy mashg'ulotlar o'tkazildi [8]. Ushbu mashg'ulotlar doirasida o'qituvchilar kreativ yondashuvlarni qo'llashdi, masalan, o'yinlar, san'at faoliyatlari, tabiat bilan bog'liq mashg'ulotlar va proyektlar kabi metodlar amaliyotda sinovdan o'tkazildi. Tajriba jarayonida o'qituvchilarning ijodiy faolligi va umumiy rivojlanish darajasi baholandi. Tadqiqotning metodologik yondashuvlari bolalar rivojlanishiga kreativ yondashuvlarning ta'sirini o'rganish va amaliy yondashuvlarni takomillashtirish uchun keng imkoniyatlar yaratdi. Tahlil qilingan ma'lumotlar va o'tkazilgan kuzatishlar maktabgacha ta'limda kreativ metodlarni qo'llashning bolalar rivojiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini isbotladi va ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlarni qo'llashning muhimligini ko'rsatdi.

Xulosa. Maktabgacha ta'lim muassasalarida kreativ yondashuvlarni qo'llashning bolalar rivojiga bo'lgan ta'siri katta ahamiyatga ega. Tadqiqot natijalariga ko'ra, kreativ metodlar, jumladan o'yinlar, san'at faoliyatlari, tabiat bilan bog'liq mashg'ulotlar va proyektlar kabi metodlar bolalarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishda samarali vositalar ekanligini ko'rsatdi. Ushbu metodlar bolalarga mustaqil fikrlash, ijodiy qarorlar qabul qilish va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish imkonini beradi.

Kreativ yondashuvlar nafaqat bolalarning ta'lim jarayonini qiziqarli va samarali qilishga yordam beradi, balki ularning umumiy rivojlanishiga, o'z-o'zini ifoda etishiga va jamiyatga moslashuviga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Tadqiqotda shuningdek, o'qituvchilar va pedagoglarga kreativ metodlarni amaliyotda qo'llashda ko'mak beruvchi maslahatlar taqdim etilgan. O'qituvchilarning kreativ yondashuvlarga tayyorligi va bu metodlarni ta'lim jarayoniga muvaffaqiyatli tatbiq etishlari bolalar rivojlanishining samaradorligini oshiradi. Shu bilan birga, tadqiqot maktabgacha ta'lim tizimida innovatsion metodlarni joriy etish, o'qituvchilarning malakasini oshirish va kreativ fikrlashni qo'llab-quvvatlashning zarurligini ko'rsatdi. Bu, o'z navbatida, ta'limning sifatini yaxshilashga va kelajak avlodning kreativ salohiyatini rivojlantirishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abduqodirov, B. (2019). Kreativ ta'lim va bolalarning rivojlanishi. Toshkent: O'zbekiston davlat pedagogika universiteti nashriyoti.
2. Karimov, R. (2021). O'yinlar orqali kreativ ta'lim metodlari. Tashkent: Ma'naviyat va ma'rifat nashriyoti.
3. Yusupov, D. (2022). San'at faoliyatlari va kreativ fikrlash. Tashkent: O'zbekiston yoshlari nashriyoti.
4. Alimov, A. (2018). Tabiat bilan bog'liq faoliyatlar va kreativ yondashuv. Samarqand: Samarqand universiteti nashriyoti.
5. Berk, L. E. (2009). Child Development. Boston: Pearson.
6. Shamsiyev, M., & Turg'unov, A. (2020). Projekt ishlari va jamoaviy faoliyatlar orqali kreativ yondashuv. Toshkent: O'zbekiston ta'lim akademiyasi nashriyoti.
7. Gardner, H. (2011). The Unschooled Mind: How Children Think and How Schools Should Teach. New York: Basic Books.
8. Bodrova, E., & Leong, D. J. (2015). Developmentally Appropriate Practice: Curriculum and Development in Early Education. New York: Pearson.